

прозорість як при обранні на посади до БЕБУ, так і у діяльності та звітності.

Список використаних джерел

1. Набув чинності Закон про Бюро економічної безпеки України URL: https://biz.ligazakon.net/news/202477_nabuv-chinnost-zakon-pro-byuro-ekonomichno-bezpeki-ukrani.

2. Рада прийняла закон про створення Бюро економічної безпеки. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/01/28/670461/>.

3. Калашник П. Бюро економічної безпеки – кінець «маски-шоу» чи податкова міліція в новій обгортці? URL: <https://hromadske.ua/posts/byuro-ekonomichnoyi-bezpeki-kinec-maski-shou-chi-podatkova-miliciya-v-novij-obgortci>.

4. Співак О. Бюро економічної безпеки України: що передбачає прийнятий закон та які можливі наслідки для бізнесу. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/201304_byuro-ekonomichno-bezpeki-ukrani-shcho-peredbacha-priynyatyj-zakon-ta-yak-mozhliv-nasltdki-dlya-bznesu.

5. Слуга народу. Бюро економічної безпеки. URL: https://sluga-narodu.com/beb/?gclid=CjwKCAjw9r-DBhBxEiwA9qYUpYg_hOuwWJ2PuMoE-RAUfY2BzJWIBid-5yKw9DdkqiwMOpFVpgPyBRoCQB8QAvD_BwE.

6. Закон про Бюро економічної безпеки України URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T211150?an=1https://ips.ligazakon.net/document/view/T211150?an=1>.

Капліна Оксана Володимирівна,
завідувач кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних
наук, професор

БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: НА ШЛЯХУ РОЗБУДОВИ

28 січня 2021 року набув чинності Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» [1], яким передбачено створення нового центрального органу виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Відповідно до покладених завдань Бюро економічної безпеки України має виконувати правоохоронну, аналітичну, економічну, інформаційну та інші функції.

Аналіз вказаного Закону України дає підстави стверджувати, що Бюро економічної безпеки – орган, який за своїми повноваженнями значно відрізняється від інших органів, які були спеціально створені останнім часом для здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень віднесених до їх підслідності КПК України. Зокрема, відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне

бюро України», НАБУ є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Його завданням є протидія кримінальному корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці, а також вжиття інших передбачених законом заходів щодо протидії корупції [2].

Закон України «Про державне бюро розслідувань» передбачає, що цей орган є державним правоохоронним органом, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції (ст. 1).

Основними завданнями Бюро економічної безпеки є: 1) виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних; 2) оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення; 3) надання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань усунення передумов створення схем протиправної діяльності у сфері економіки; 4) забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави; 5) збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в майбутньому; 6) планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним законом до його підслідності; 7) виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги; 8) складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки (ст. 4 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України»).

Таким чином можна зробити висновок, що здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Бюро економічної безпеки (далі – БЕБ), є важливим, втім не пріоритетним напрямом його діяльності.

Відповідно до Закону від 28 січня 2021 р. № 1150-IX [1] на БЕБ покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Саме на виконання цього завдання ст. 4 вказаного Закону надає БЕБ сукупність повноважень, спрямованих на протидію правопорушенням. До речі, формулюючи завдання органу в ст. 1, законодавець не використовує словосполучення «кримінальні правопорушення», надаючи можливість тлумачити це словосполучення доволі широко.

Серед повноважень БЕБ, які передбачені Законом від 28 січня 2021 р. № 1150-IX [1] є унікальні та такі, що мають безпрецедентний характер для правоохоронній системі України. Серед них, зокрема такі повноваження, як формування аналітичних матеріалів з метою оцінювання загроз та ризиків вчинення (зростання кількості) кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності. В межах цієї інформаційно-аналітичної діяльності, планується наділити БЕБ правом формувати банки (бази) даних та створювати на їх основі на базі сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій єдину інформаційну систему БЕБ України; правом отримувати, обробляти та використовувати інформацію з автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів, банків (баз) даних органів державної влади, місцевого самоврядування; правом здійснювати інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу; створювати власні системи (мережі) обміну інформацією з обмеженим доступом, бази даних, необхідні для забезпечення щоденної діяльності підрозділів БЕБ у сфері трудових, фінансових, управлінських відносин, документообігу, а також брати участь у створенні та функціонуванні міжвідомчих інформаційно-аналітичних систем, необхідних для виконання покладених на правоохоронні органи завдань. Така аналітична діяльність БЕБ має спиратися на ризик-орієнтований підхід.

Застосування ризик-орієнтованого підходу у діяльності правоохоронного органу є новелою вітчизняного законодавства. Відповідно до вимог ризик-орієнтованого підходу на БЕБ покладається функція виявлення, оцінювання та визначення ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки, а також вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня. Ще більш складним завданням є, на наш погляд, управління ризиками, спрямоване на розроблення управлінських рішень, спрямованих на мінімізацію таких ризиків, а також на підвищення спроможності державних інституцій щодо нейтралізації загроз економічній безпеці.

Отже, можна констатувати низку інноваційних підходів у формуванні компетенції нового органу досудового розслідування. Втім така широка компетенція, в свою чергу, має певні ризики прихованого порушення прав суб'єктів господарювання, пов'язані із складнощами відмежування аналітичної діяльності БЕБ від оперативно-розшукової діяльності або кримінальної процесуальної; має небезпеку збирання персональних даних без гарантій дотримання прав осіб. Також важливо проводити розмежування ризик-орієнтованого підходу під час діяльності БЕБ та органів первинного фінансового моніторингу (суб'єктів аудиторської діяльності, бухгалтерів, суб'єктів господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку або здійснюють консультування з питань оподаткування тощо).

Як вже було неодноразово зазначено, відповідно до Закону від 28 січня 2021 р. № 1150-IX [1] на БЕБ покладаються завдання щодо

протидії правопорушенням, що посягають на *функціонування економіки держави*. Таке розпливчате формулювання не дає змоги визначити підслідність БЕБ. Оцінне поняття, яке в загальних рисах визначає коло правопорушень підслідних БЕБ, може бути штучно розширено шляхом тлумачення. Таке формулювання не відповідає кримінальному законодавству, адже, як відомо, Кримінальний кодекс України містить Розділ VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності».

Проектом Закону України «Про бюро економічної безпеки» були передбачені зміни до КПК України, серед яких пропонувалося до підслідності детективів органів БЕБ віднести здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 204, 205¹, 206, 212, 212¹, 218¹, 219, 220¹, 220², 222, 222¹, 222² 223¹, 223², 224, 229, 231, 232, 232¹, 232², 233 КК України [4]. Також детективи БЕБ наділялися повноваженнями щодо здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 206², 210, 211 КК України, у разі якщо розслідування таких кримінальних правопорушень не віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України. Втім, після оприлюднення Закону України від 28 січня 2021 р. № 1150-IX в ньому не опинилося доповнень, які повинні були визначити підслідність нового органу.

Разом з тим, певні злочини, передбачені КК України можуть також розглядатися, як такі, що посягають на функціонування економіки держави. Це, зокрема, ст. 191 КК «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем»; ст. 366 КК «Службове підроблення» тощо. Здійснення досудового розслідування по цих злочинах віднесено до компетенції Національної поліції, що може призвести до спорів про підслідність та до необхідності офіційного тлумачення поняття «правопорушення, що посягають на функціонування економіки держави».

Список використаних джерел

1. Про Бюро економічної безпеки України : Закону України від 28 січня 2021 р. № 1150-IX // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.
2. Про Національне антикорупційне бюро України Закону України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.
3. Про Державне бюро розслідувань : Закону України від 12 листопада 2015 р. № 794-VIII // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.
4. Про Бюро економічної безпеки України : Проект Закону України від 2 червня 2020 р. // Законодавство України : інформ.-пошук. система /

Коваленко Артем Вікторович,
помічник-консультант народного депутата
України, Верховна Рада України, кандидат
економічних наук

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД З ПИТАНЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Постановка проблеми. Першочерговим завданням держави є відповідний напрям діяльності щодо державного управління та безпеки. Забезпечення економічної безпеки є гарантією стабільного економічного розвитку держави. На сучасному етапі розвитку економіки України є забезпечення її економічної безпеки належить до найважливіших національних інтересів.

Вивчення даного питання в такому контексті сприятиме виробленню у майбутньому ефективної вітчизняної системи забезпечення економічної безпеки з урахуванням досвіду країн-членів ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження економічної безпеки, оцінка теоретичних підходів до забезпечення її належного рівня привертають увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, а саме: А. Амоша, А. Баланда, О. Барановський, А. Бесчастний, О. Головченко, С. Ді мітрієва, О. Мартин, В. Мартиненко, І. Москаль, В. Онищенко, О. Чепурний, А. Сухоруков, Ю. Харазішвілі, О. Федорук, О. Шевчук, О. Юркевич, О. Якименко та інші. Критичний огляд наукових розробок стосовно проблем економічної безпеки дозволяє стверджувати, що в Україні сьогодні відсутня ефективна система економічної безпеки, яка б врахувала досвід високорозвинених європейських країн та відповідала інтересам країни.

Постановка завдання. Розробка ґрунтовних та дієвих засобів зміцнення економічної безпеки України в контексті впровадження досвіду високорозвинених країн ЄС на основі аналізу та узагальнення їх досвіду щодо формування та забезпечення економічної безпеки держави в цілому та в розрізі основних її складових.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останні роки питання формування економічної безпеки держави є досить актуальним, адже завдяки своєму географічному положенню до України виникає великий інтерес з боку зарубіжних країн.

Потреба удосконалення концептуального забезпечення економічної безпеки держави необхідно використовувати позитивні ознаки глобалізації для завдань соціально-економічного досвіду щодо забезпечення та розв'язання проблем економічної безпеки [1, с. 15].

Головною умовою нової якості економічного зростання, як зазначено в Стратегії національної безпеки України, є забезпечення економічної безпеки шляхом, у тому числі, системної протидії